Veiligheidsregio
Amsterdam-Amstelland

Aan de leden van de Raad

Amstel 1
1011 PN Amsterdam

Datum 2 juni 2020
Onderwerp Anti-racisme demonstratie op de Dam

Geachte leden van de Raad,

Gisteren waren er te veel deelnemers op de Dam bij de Anti-racisme demonstratie naar aanleiding van het politiegeweld in de Verenigde Staten en de dood van George Floyd. Dat was niet goed. Deze beelden waren pijnlijk om te zien, zeker voor alle mensen die zich de afgelopen weken wel aan de coronamaatregelen hebben gehouden en hard hebben gewerkt in deze crisis, in de zorg en in de handhaving. Dit geldt ook voor al die mensen die bedrijven of instellingen hebben die tijdelijk moesten sluiten. Door de drukte op de Dam zijn er mogelijk gezondheidsrisico's ontstaan. De vraag is hoe dit heeft kunnen gebeuren; hadden we anders moeten opereren?

Samen met de driehoek kom ik tot de volgende samenvattende bevindingen:

- Op zondag om 16:52 uur ontving de gemeente de officiële kennisgeving dat de wens is om maandag 1 juni te demonstreren op de Dam met 300 deelnemers. De politie heeft dan al overleg met de organisator van de demonstratie en er worden afspraken gemaakt met de organisator over een ordelijk verloop. Als voorzitter van de veiligheidsregio stemde ik in met de afspraken die uitgaan van 250-300 deelnemers. Een eigen ordedienst van de organisator zou toezien op 1,5 meter afstand, mondkapjes uitdelen en er komt een live stream voor mensen die er niet bij kunnen zijn. De demonstratie zou van 17.00 uur tot 18.30 uur plaatsvinden, met een uitloop tot 19.00 uur. Het contact met de organisator was goed en er was vertrouwen dat de afspraken worden nagekomen, zoals later door de eenheidsleiding wordt bevestigd. Vooraf was op basis van de inschatting van de politie en het contact met de organisatie daarom ook geen gezondheidsreden om de demonstratie te beperken, laat staan te verbieden. Het deelnemersaantal stond op 250-300, dat aantal past op de Dam, ook als de 1,5 meter afstand in acht moet worden genomen. Ook gaf het door de organisatie en de politie ingeschatte deelnemersaantal geen reden om de capaciteit van politie te maximaliseren of aanvullende voorschriften te stellen in een zogenaamde Wom-brief. art. 5.1.2.d Woo .

- De beelden uit de steden in de Verenigde Staten én het geweld dat daar is opgelaaid, maakte dat ik als voorzitter van de veiligheidsregio zorgen had over mogelijke escalatie bij deze demonstratie. Zondagavond sprak ik deze zorgen naar de andere driehoeksleden uit. Ook vanuit de raad ontving ik zorgen over toenemende emoties en kans op escalatie. Deze zorgen heb ik meerdere keren met de hoofdcommissaris gedeeld.

Daarbij heb ik de vraag gesteld of er dusdanige informatie was die maakte dat wij als driehoek bijeen moesten komen. De politie had geen indicatie die dergelijke zorgen voor deze demonstratie zou onderbouwen. Het verwachte aantal deelnemers bleef rond de 250-300 deelnemers. Afgesproken was dat werd ingezet op het voorkomen van onrust en confrontatie (met politie). De politie bevestigde later op de avond nogmaals de inzet en lijn van optreden voor de volgende dag. De inzet van de politie bestond onder andere uit wijkagenten en leden van het Caribisch netwerk, met de mogelijkheid op te schalen met zogenaamde ordebussen. Afgesproken werd dat de volgende ochtend wederom beoordeeld zou worden of de driehoek bijeen zou moeten komen.

- Op maandagochtend had ik weer contact met de driehoeksleden. De beschikbare informatie over het aantal deelnemers aan de demonstratie was niet veranderd, de-escalerend optreden bleef de norm. Op grond van de informatie om 12.00 uur was er geen reden voor de driehoek om bij elkaar te komen.

- Maandagmiddag 17.00 uur werd ik geïnformeerd dat er tot verbazing van de organisatie en politie ca. 1.000 mensen op de Dam stonden. De politie sprak deelnemers aan op het houden van 1,5 meter afstand en er werden verkeersmaatregelen getroffen (auto- en tramverkeer omgeleid) om demonstranten meer ruimte op de Dam te geven. De organisator riep deelnemers herhaaldelijk vanaf het podium op om 1,5 meter afstand te houden, liep met borden over de Dam om mensen op de 1,5 meter afstand te attenderen en deelde mondkapjes uit. De hoofdcommissaris waarschuwde mij dat de 1,5 meter afstand houden niet meer goed mogelijk was. Maar de politie adviseerde mij de demonstratie niet te ontbinden vanwege het gevaar op escalatie en geweld . Dit advies leek mij in de omstandigheden verstandig. Direct aansluitend informeerde ik de minister van Justitie en Veiligheid telefonisch en per WhatsApp dat (lang) niet iedereen de 1,5 meter afstand hield. De minister was het eens met de lijn om de demonstratie niet te ontbinden en bevestigde dat per WhatsApp.

- De demonstratie op de Dam vond gelijktijdig plaats met de herdenking van de afschaffing van de slavernij, beter bekend als Keti Koti. Vanwege Covid-19 vond deze op sobere wijze plaats in mijn aanwezigheid in de tuin van de Ambtswoning. Ik heb daar een toespraak gehouden maar was bereikbaar en beschikbaar. Om 18.00 uur werd ik door de politie geïnformeerd dat de omvang van de demonstratie snel was toegenomen tot 5.000 en oplopend aantal deelnemers. De naleving van de 1,5 meter werd daarmee op de Dam vrijwel onmogelijk omdat er simpelweg onvoldoende ruimte overbleef. De driehoek stond op dat moment voor een ingewikkelde keuze, optreden kon leiden tot escalatie, geweld, paniek en verdrukking. Tegelijkertijd betekende niet optreden een risico voor de verspreiding van het coronavirus. De politie drong er bij de organisatie op aan om de demonstratie op de afgesproken tijd te laten eindigen (18.30 uur). De politie schatte in dat uitstroom uit eigen beweging, vlak voor het einde van de vreedzaam verlopen demonstratie, een veiliger oplossing was dan handhavend optreden. Dat advies heb ik overgenomen. Vervolgens ben ik zelf langs gegaan op de Dam om de situatie ter plekke te bekijken, zoals ik ook eerder deed bij andere demonstraties. Ik ben er 10 minuten geweest en heb er gesproken met de politie en demonstranten. Rond 18.15 uur verlieten de eerste demonstranten de Dam. Om 18.30 begint zoals verwacht de grote uitstroom.

Als de driehoek informatie had gehad waaruit zou blijken dat er meer mensen naar de demonstratie op de Dam zouden komen, had de driehoek vanzelfsprekend en zoals gebruikelijk maatregelen getroffen. Denk hier bijvoorbeeld aan het verplaatsen van de demonstratie naar een andere locatie, of spreiding van de demonstratie over meerdere plekken in de stad. Op basis van de verwachtte aantallen deelnemers was de Dam een geschikte locatie. Achteraf constateren wij dat onze informatiepositie niet goed was; de driehoek beschikte niet over realistische aantallen. Dat moet in de toekomst beter. Het plein liep onverwacht en snel vol met demonstranten, die daarmee bewust een gezondheidsrisico namen. Voor zichzelf en voor anderen. Wij betreuren dit ten zeerste. Wij verwijzen tot slot hierbij naar het gezondheidsadvies dat vandaag door de minister van Volksgezondheid is gedeeld, waarin deelnemers aan de demonstratie wordt opgeroepen om extra alert te zijn op klachten die overeen met symptomen van Covid-19. Wij adviseren alle deelnemers bij gezondheidsklachten zich te laten testen door de GGD welke vanaf 1 juni voor iedereen beschikbaar is.

Met vriendelijke groet, mede namens de driehoek

Femke Halsema
Voorzitter Veiligheidsregio Amsterdam-Amstelland